

BILIMLENDIRIW TARAWINDA TALIM MARKETINGININ AHMIYETI HAM ONI RAWAJLANDIRIW JOLLARI

Z.M.Daljanova

Tariyx fakulteti "Jamiyetlik panler" kafedrasinin ulken oqitiwshisi

G.A.Orinbaeva

Tariyx fakulteti "Jamiyetlik panler" kafedrasinin oqitiwshisi

S.Qoshqarbaeva, G.Qudaynazarova, B.Xabipov, Q.Jaqsimuratov, M.Tursinbaeva

Pedagogika fakulteti mektep menedjmenti 2-kurs talabalari

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12533634>

Аннотация. Тәлім системасында маркетингiniñ орны тәлім хызметлериниñ тықарғи wазыпаларын белгілеw хәм оларди әмелге асырив jollari хаққида келтирилген.

Таянш созлер: Тәлім маркетинг, маркетинг хызмети, маркетинг искерлиги, тәлім хызметлери маркетинги.

МАРКЕТИНГ В ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация. Место маркетинга в системе образования определено в определении основных задач образовательных услуг и способов их реализации

Ключевые слова: Образовательный маркетинг, маркетинговые услуги, маркетинговая секретность, маркетинг образовательных услуг.

MARKETING IN EDUCATION

Abstract. The place of marketing in the education system is defined in the definition and implementation of educational services .

Key words: marketing of education, marketing services, marketing agency, marketing of educational services.

Mámleketimizdiñ ekanomikalıq rawajlanıwında tәlimniñ tutqan ornı bօlek әhmiyetke iye. Zamanagօy texnologiyalar jәmiyet ekanomikalıq rawajlanıwınıñ joqarı shegaraların belgilep beredi. Biraq, olardıñ tarqalıwı xalıqtıñ tәlim sisteması хәм dәrejesine baylanıslı. Sonlıqtan tәlim marketingi tәlim ideaların tarqatıw menen baylanıslı.

Tәlimde marketing qurallarınnan paydalanıw mօmkinshiligi хәм zәrօr ekenligin tօsingen halda, birinshi nәwbette, menedjerler хәм qәnigeler " marketing civilizatsiyalasqan bazar munasәbetleri qatnasıwshılarınıñ turmıs tәrizi menen baylanıslı bolğan pikirlew elementi" degen tօsinikke iye bolıw kerek. Xızmet kօrsetetuğın օndiriwshiler, sonday-aq bilimlendiriw tarawındağı օndiriwshiler ushın marketing filosofiyası retinde marketiñga sadıqlıq dәrejesi islep

shıǵarıw yamasa islep shıǵarıw shólkeminiń xojalıq baǵdarına ótiw, bazarǵa jóneltiriw basqıshlarında kórinetuǵın boladı. " .

Bazar ekonomikası tálim bazarına uyqas bolıwı kerek. Házirgi kúnde bazar ekonomikasında alternativ joq, biraq bul insanniń ómiriniń barlıq tarawlarına kirip baratuǵın turmıs tárizin belgileytuǵın bazar. Qánigeler ele da tálim marketinginiń ulıwma qabıl etilgen táriyplerine iye emes. Germaniyada tálim marketinginiń birinshi keń qamtılgan túsiniǵi 1980 jılda V. Zarjes hám F. Xeberlin tárepinen usınıs etilgen. Olar marketing tálimin tekǵana ekonomikalıq emes, bálki etikalıq táreplerin de ulıwmalastırıwǵa háreket qıladı. Olardıń pikirine kóre, tálim marketing islep shıǵarıw tálimi ushın islep shıǵılǵan xızmetlerdiń arnawlı marketingi retinde kórip shıǵılıwı kerek.

Búgingi kúnde ilimpazlar marketiniń eki túrin usınadı :

- ta'lim xızmetine jóneltirilgen marketing - eger tálim shólkemi iskerligi jańa tálim xızmetlerin jaratılıwına yamasa barların jaqsılawǵa qaratılǵan bolsa ;
- tutunıwshılarga jóneltirilgen marketing - bul bazar mútajliklerin qandırıwǵa qaratılǵan oqıw jurtnıń iskerligi, bazardıń abstraktlıǵın úyreniwdi belgileydi.

Bul tariypler tiykarında T.N.Tretyakova " tálimde integraciyalasqan marketing" túsiniǵin kirgiziwdi usınıp atır. " Tálimde integraciyalasqan marketing" bul tálim shólkeminiń iskerligi bazar mútajliklerinen kelip shıqqan halda jańa tálim xızmetlerin jaratılıwına hám barların jaqsılawǵa qaratılǵan iskerlik bolıp tabıladı.

Búgingi kúnde kórip shıǵılıp atırǵan " tálim marketing"niń taǵı bir tariypi " pedagogikalıq marketing" bolıp tabıladı. Pedagogikalıq marketing jámiyettiń tálimge bolǵan social rejimin, ol yamasa bul bilimlerde talaptıń múmkin bolǵan dárejesi, studentlerdi oqıtıwdıń zárúr dárejesi, oqıtıw formaları, olardı jetilistiriw múmkinshiliklerin hár tárepleme úyreniwdi támiyinleydi.

Pedagogikalıq marketing - bul tálim xızmetlerine bolǵan talaptı úyreniw hám ósip barıwǵa, jaratılǵan talaplarga juwap beretuǵın hám jaratılǵan oqıw ortalıǵı talapların xoshametlendiretuǵın oqıw ortalıǵın jaratılıwına qaratılǵan iskerlik. Usınıń menen birge, pedagogikalıq marketingniń maqseti zamanagóy sharayatlarǵa maslastırılǵan básikege shıdamlı pedagoglardı jaratıw bolıp tabıladı.

" Bilimlendiriw tarawında marketing" teması, A.P.Pankruxina - bul qarıydarlar, dáldalshılar hám bazarda tálim xızmetlerin hám ónimlerin óndiriwshilerdiń óz-ara munasábetleri, erkin tańlaw, qádiriyatlar almasınıwınıń hár eki tárepindegi háreketler hám háreketlerdiń filosofiyası, strategiyası hám taktikası. Bular tálim mútajliklerin nátiyjeli qandırıwǵa alıp keletuǵın munasábetler hám óz-ara tásirler: shaxslar - tálimde. Bul tálim ushın jańa traditsiyaǵa tán emes.

Zamanagóy marketingda " Biz tovarlar (xızmetler) usınıs etpeymiz, bálki qarıydarlar máselelerin sheshemiz! " Qanday mashqalalardı sheshiw ushın adam tálim xızmetlerin hám ónimlerin usınıwǵa shaqırıq etedi? Házirgi kúnge shekem ámeldegi bolǵan tálim sistemasında bul másele derlik sheshilmegen, eger. Sonday etip, tálim marketingi - bul islep shıǵılǵan programmalarǵı úyreniw, joybarlaw, ámelge asırıw hám monitoriń qılıw kompleksi, olardı ámelge asırıw tálim shólkemi maqsetlerine erisiw ushın maqsetli bazarlar menen qálegen túrde almasınıwdı óz ishine aladı. Tálim marketingindegi tiykarǵı zat - bul onıń bazarda ózin tutıwın anıqlaytuǵın social hám psixologiyalıq ayırıqshalıqlarǵa iye bolǵan qarıydar, talap hám usınıstı analiz qılıw, olardı teń salmaqılıqlaw usılların izlew, tutınıw bazarında paydalanılmagan múmkinshiliklerdi anıqlaw.

Bilimlendiriw tarawı daǵı marketingniń ayırıqshalıǵı, eń dáslep, tálim sistemasınıń tiykarǵı ónimi - tálim xızmetleriniń ayırıqsha ózgesheligi menen baylanıslı. Tálim xızmetlerin jeke (aqırǵı paydalanıwshı), gruppá (jumıs beretuǵınlar) hám jámiyetlik (mámleket) mútajliklerin qandiradi. Buǵan tiykarlanıp, V.B Banslova marketing xızmetlerin kózqarasınan tálim xızmetleriniń tariypin bul úsh tárepti esapqa alǵan halda usınıs etedi:tálim xızmeti individual shaxs (puqara) pozitsiyasidan qarıydarǵa málim formada hám programmada qarıydar menen jaqın baylanısa ámelge asırılatuǵın kásip, óz-ózin rawajlandırıw hám ózin ózi tastıyıqlawda jeke mútajliklerin qandırıw ushın zárúr bolǵan bilim hám kónlikpelerdi beriw procesio'quv jurtı kózqarasınan tálim xızmeti - bul turaqlı ózgeriwshen bazar sharayatında operativlikti, básekige shıdamlılıqtı hám rawajlanıwdı támiyinlew ushın zárúr bolǵan oqıw processindevlatning pozitsiyasi, tálim xızmeti - bul jámiettiń jeke jeke hám intellektuallıq potencialın keńeytirilgen tárzde kóbeytiwdi támiyinleytuǵın process.

Xızmetler, sonday-aq tálim xızmetlerin, marketing programmalarınıń rawajlanıwına tásir etiwshi besew tiykarǵı ózgeshelikke iye: uyqaspawshılıq, ajıralmaytuǵınlıq, sapanıń saykes emesligi, mortlıq (saqlanmaslik) hám iyeliktiń joq ekenligi.

Xızmettiń masemesligi onı kórsetip bolmaslıǵın ańlatadı, yaǵnıy xızmetti alıwdan aldın onı kóriw, dám, tiyiw, esitiw yamasa iyiskelewdiń ılaǵı joq. Xızmetti satıp alıwdan aldın onıń ayırıqsha qásiyetleriniń joq ekenligi sebepli satıp alıwdıń uǵımsızlıq dárejese artadı. Onı kemeytiw ushın klientler xızmet sapasınıń " signallarını" qıdıradı.

Bilimlendiriw tarawında tómendegiler: tálim standartları, oqıw programmaları , xızmetler kórsetiw usılları, formaları hám shártleri tuwrısındaǵı maǵlıwmatlar, tálim tuwrısındaǵı hújjetler, sertifikatlar, litsenziyalar, sertifikatlar, diplomlar.

Xızmettiń ajıralmaytuǵınlıǵı, xızmetti shaxs yamasa mashina tárepinen usınıs etiliwinen qaramastan, onı derekten ajıratıp bolmaslıǵın ańlatadı. Qarıydar mudamı xızmetti óndiriste qatnasqanlıǵı sebepli, jetkizip beretuǵın (oqıtıwshı) menen óz-ara munasábet xızmet marketingining bólek baǵdarı esaplanadı. Oqıtıwshınıń studentler menen óz-ara túsiniw qábileti olardıń islew kórsetkishlerine tásir etedi. Xızmetlerdiń ajıralmaytuǵınlıǵınıń ekinshi xarakterli ózgesheligi bul basqa qarıydarlarǵa usınıs etiliwinde qatnasıwı bolıp tabıladı. Xızmetti bir kisi isletgende auditoriya daǵı studentler házir bolıwadı. Olardıń háreketi adamlardıń xızmetinen qanıqısh dárejesin belgileydi. Usınıń sebebinen, xızmet kórsetiwshi provayderning wazıypası birpara tálim xızmetlerinen paydalanıwshılar sapalı maǵlıwmat alıw ushın basqa qarıydarlarǵa irkinish etpewin támiyinlew bolıp tabıladı.

Xızmet retindegi ózgeriwshenlik, onıń sapası kim, qashan, qay jerde hám qanday etip kórinetuǵın bolıwına baylanıslı túrde úlken pariq etiwı múmkinligin ańlatadı. Xızmetlerdiń sapasın, ásirese tálim xızmetlerin baqlaw júdá qıyın. Bir oqıtıwshı tárepinen usınıs etiletuǵın xızmet, onıń fizikalıq forması hám studentler menen baylanıs waqtında sapa tárepinen pariq etedi. Tálim shólkemi administraciyası sorawnamalar arqalı hám oqıw nátiyjelerin baqlaw arqalı oqıwshılardı oqıw procesi retinden qanatlanıw dárejesin turaqlı túrde tekserip turıwı kerek.

REFERENCES

1. Xodjaev B. Ulıwma pedagogika teoriyası hám ámeliyatı.- T.: Maqtaw-Standart, 2017.
2. Ráhátli Qosimova. Menejment teoriyası. T.: “Oylaw bostani” 2011.
3. R. I. Gimush, F. M. Matmurodov, Innovciyalıq menejment. T.: Ózbekis-ton Filosofları Milliy jámiyeti, 2010.
4. Djuraev R. X., Turaqlıhov S. T. Tálim menejmenti.- Tashkent., “miyrasxor -Baspa”., 2006.
5. SHarifxo'jaev M., Abdullaev YO. Menejment. Sabaqlıq.-T.: Oqıtıwshı, 2001.